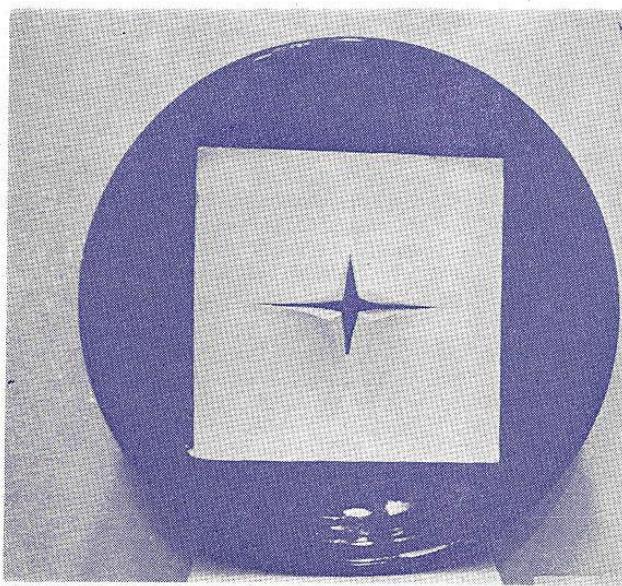

LUCIJA ILI BOLEST VLADA GRADOM

Kada sam se okrenuo, nisam je ugledao. Žmirkala su žuta svetla semafora i kola su doticala ivičnjak svijajući prema Novom Beogradu. Jedna žena u prolazu pomenjuje zvezde. Njen muškarac, visok, nem, pretečih brkova, lako joj se oslanjao o lakat. Gospode, izustih. Pristizale su noći osame i jutra u kojima se čezne za putovanjem: Amsterdam, severna Venecija, pa naranđe kroz prozor u Nahariji, negde brodovi pri obali. Ugnežđen u zelenilu Poljoprivrednog fakulteta, mrak prhnu pod svod. Podigoh pogled: da li ću je ugledati? Uputih se reci, a mislio sam: krenuo kući.

Na sledećem uglu osetih snažan miris vode i katrana. Reka je nadošla, nabujala, i prolaznici su je čutke posmatrali. Po njoj su plovili panjevi i užasni leševi konja i mačaka, ali нико nije ukazivao prstom. U tišini, čućeci, samo je jecao jedan ribar, a žena u marami stiskala mu je rame. Tog proleća potpuno su zanemarene devojke. One su podizale suknje iznad mutnih bara i kolena bi zasjala kao sveži krljušt. Ali mlađi se nisu obazirali. Važnim glasovima saopštavali su večernji vodostaj ili vremensku prognozu za sutra. Čovek u uniformi odbijaće je dugackim štapom leševe koji bi se upleli medu obalsko bilje. Imao je čizme do bedara, i drhtao je, do članaka u vodi. Bolest je vladala gradom.

Tih dana su iščezli i poslednji ostaci mojih sumnji. Sumnja je, utvrdio sam, besmislena. Hodao sam i sanjao otvorenih očiju o kući usred šume, o mršavom poštaru koji donosi novine i časopise — pisma takođe — na biciklu, i možda o ženi. Vreme je, mislio sam, da zavolim, da se nenadno pojavit i oslovim je probranim rečima, da dotaknem, pred zalazak, njen dlan. A ona će se nasmejati, krenuti kao da želi da ode, i tek će kasnije osvrnuti. Žene, kada se osvrću, znaju; tako će i ona znati. Šetaćemo, po tami, ukraj same vode.

S druge strane, kada pogledam kroz prozor, vidim tako malo parče neba da me je sramota. Ako se sagnem, u stvari: tek kada se ispružim po podu, pred mojim očima rastvor se neslučen vidik visina i plave boje. Tada se okolne zgrade samo ocrtauju u mojim zenicama. Međutim, ova bezgranična uživanja kratko traju. Pojavljuju se moji poznanici, zatiču me u nedoličnom položaju i s razumevanjem klimaju, glavom. Moram da ustanem. Tokom takvih dana, maštam o krajevima gde horizont iščezava sam od sebe, ali kako do njih doći?

Treba otpotovati i mahnuti maramicom porodici na peronu. Treba na širokoj krmi prekoceanskog broda ponuditi galebove mrvicama hleba, odmoriti se među stalogenom decom kosih očiju koja nemilosrdno uočavaju moj mesnat nos, moja velika usta, moje sitne oči. A u podne, ili nešto ranije, kelneri donose visoke čaše martinija, i u njima, okrugla i čvrsta, pliva usamljena dalmatinska višnja. Tada se razmišlja o sreći.

Moja sreća zvala se Lucija, ili kraće: Lici. Njena kosa je bila svetla, njene oči plave. Raspolažala je onom divnom osobinom izuzetnih žena: da vam osmotri lice kada počne kiša. Desilo se, neobjašnjivom igrom slučaja i prirode, da je u vreme kada smo bili zajedno palo toliko kiša da je reka nadošla i počela da plavi najbliže polja. Odlazili smo skupa u grad bez ijedne reči. Držao sam kišobran, a Lucija me je gledala — gledala moje obraze, bore na čelu i oko usana. Svračali smo u bioskop i u trećem redu od platna, kratkovidi, bučno grizli bajate moka-kocke. Za vreme uzbudljivih scena, ona me je pogledavala iskosa — ovako, i ponekad bi, uz uzdah, prislanjala čelo na moje rame. Nismo se ljubili.

U mojoj porodici, tog proleća, javljaju se osetne promene.

Moja sestra se udaje za Pavla, katolika, iznajmljuje stan i strepi: može li Bolest da utiče na njeno još nezačeto dete?

Otc prestaje da se žali na konjuktivitis, ali počinje da posvećuje više pažnje svom telu i izgledu. Njegovi zulufi se u blagom luku spuštaju do dna obraza, sede kovrdže njegove kose padaju preko okovratnika jarkoplane košulje. Nedeljom, ujutru, on stoji sasvim go u kupatilu i maže se ten-sanom bubuljice na stražnjici. Izlazi namirisan, i podseća me na majku iz mog detinjstva.

A njoj vene i dalje otiču. Ona leže rano u krevet i stiska ih rukama. Tuče u njoj tada srce na sve strane, zvone okna na prozorima. Ponedeljkom, odmorna, odlazi na sastanke Ženske sekcije pri Jevrejskoj opštini, vraća se puna utisaka i priča o razvodima, slobodnim parcelama na groblju i čarter letovima za Izrael. Sanja, danima, o slobodnom vremenu koje će joj doneti očev odlazak u penziju. I da ne zaboravim: sve se teže kreće.

Najvažnija promena, ipak, odigrala se u završnici košarkaškog prvenstva. Otkrili smo draž sporta, i subotom, svetim danom, prepustali smo se glasu TV komentatora. Za vreme tajm-auta, majka zakuvava kafu, donosi napolitanke i saharin-tablete za oca. Onda složno, iz svega glasa, do promuklosti — navijamo. Navijamo, jedino, za »Crvenu zvezdu«.

Da li sam već rekao da me je Lucijin hod podsećao na staru arapsku poeziju?

Majka je prezrela Luciju odmah, pri prvom susretu. Rekla je: Tako mi je **drago**, i svi smo znali šta misli. Ja sam prethodno dugo pričao o Luciji, nisam zastajao, i oni su izrazili želju da je upoznaju. Ali, kada je otac, ne spuštajući novine, promrmljavao: Milo mi je, shvatio sam da ih moja sreća uopšte ne interesuje. Samo su žeeli, i nisu poricali, da zatvorim usta. Nisam im, naime, svojom pričom dozvoljavao da odremaju posle ručka, a što je čovek stariji, objašnjavao je moj otac, san je dragoceniji. I lepsi, dodavala je majka.

Lucija se uznemirila, rekla je da neće više nikada kročiti u moj stan. Nemoj to primati srcu, govorio sam, ta nemoj to primati srcu. — Ja imam tako lepu, skoro klasično nameštenu sobu, u kojoj mogu nesmetano da čitam i izvirujem kroz prozor. Izvan nje, kada nestanu police sa knjigama i zvuci truba i oboja, ja sam izgubljen, a ljudi su ružni. — Zato sam je molio: Lici, rekao sam, o Lici. I ona je pristala. Dok su se moji roditelji predavali čarima sna, dolazila je sva u belom, i ja sam podizao krajeve njene bluze i dugo gledao široke, plave oči.

Iznenađuju, u pola sedam, zapucketao bi televizijski ekran, a glas spikera, jednoličan i hravap, objašnjavao je broj umrlih i obolelih, broj osumnjičenih — Bolest je vladala gradom.

Lucija je drhtala, trzaji su joj lutali kožom pri pomenu mrtvih. Ne boj se, tešio sam je, ništa nas neće rastaviti. Reka opada, uveravao sam je, vazduhom probijaju sunčevi zraci. Još malo, i ribari će spustiti čamce, njihove žene izneće praznične marame, a Lucija je odmahivala glavom i dugo, s mukom, sklapala kapke. Tada sam se bojao.

S razlogom; jer kada sam se zaposlio, život se pretvorio u crnu redovnicu: više nije bilo vremena. Zahvatila me je Bolest, i u vidu sitnih plikova pokazala se na mom srcu. Postao sam bezosećajan, nisam kao nekada težio granicama sveta. Lucija je sa strahom beležila promene u meni. Lomio sam, jednu za drugom, ploče starih majstora i cepao pesme trubadura. Obećali su nam, lukavim glasom, dobru zaradu uz prekovremen rad kod kuće. Dovlačio sam vreće papira, žalbi i overenih prepisa, udarao sam pečate gde god bih stigao, i pevao punim grlom prolećne šlagere.

Kako se oslobođiti bolestine, pitala je Lucija specijalistu.

A šta je s mladićem, interesovali su se lekar.

Ne podleže disciplini, rekla je Lucija, čezne za rekom kakvu нико ne pamti.

Lucija — zovete se Lucija, reče lekar, zar ne?

Da, reče Lucija.

Zašto negde ne otpotujete, reče lekar. Ne morate da idete daleko. Negde gde ćete zaboraviti.

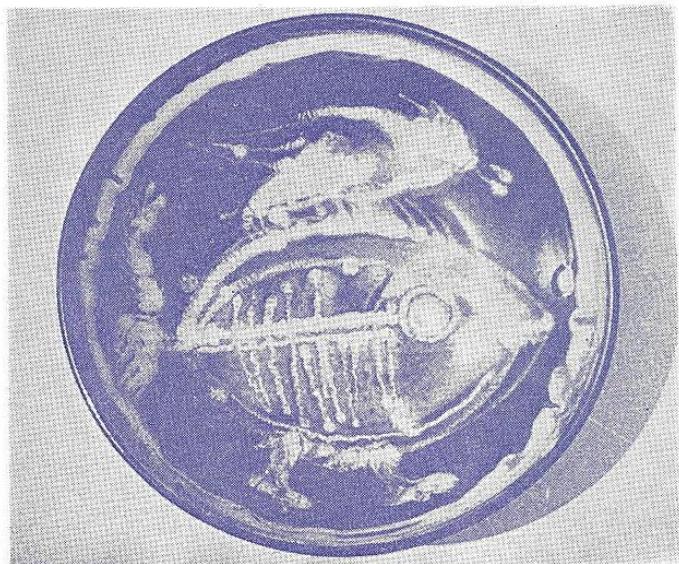
Zaboraviti šta, pitala je Lucija.

Zaboraviti, reče lekar. Sve.

A on, osvrnula se, a on?

Preputstite ga nama.

Kada sam se okrenuo, nisam je ugledao. Verovao sam da će je opaziti, u trku, ali nije niye bilo. Žena u prolazu reče kako je nebo vi-

soko i nedostižno, i kako niko ne zna tačan broj zvezda. Njen muškarac je čutao, pretečih brkova, i nije podigao pogled. Među senkama u daljinu odabrah Lucijinu; ona poče da me prati, iščezavajući u mruku. Išao sam prema reci, a mislio sam: vratiću se kući.

Lucija — dugujem objašnjenje — Lucija je otišla. Sve priče o srećnim ljubavima imaju isti kraj. Ne verujem da se od vremena Tristana i Izolde nešto promenilo, ako ne i od ranije. Jedino u bajkama ljubav ne skončava, a svi tako dobro znamo da su bajke plod najužarenje maštice.

Književnost je, shodno tome, proizvod mnogo intimnijih spekulacija. Pogotovo romantika. Izmišljaju se velike tragedije da bi se istakle kratkotrajne slike snažnih osećanja. Ali, s andelima je drugačije. Kabalisti četrnaestog veka znali su njihov tačan broj: 301,655.722. Andeo proleća je Telvi, andeo smrti nema imena: niko ga ne zna. Postoji i Šakziel, andeo vodenih buba, međutim: Lucija, taj prekobrojni andeo, gde je ona sada, u čijoj priči prebiva?

Želeo bih da sazna da moja borba tek započinje, iako ne mogu da joj sagledam kraj. Uzdam se u napredak medicine i humanost lekara. Čutim pod njihovim rukama, poveravam im najskrivenije boljke tela, svaki napor uma. Pohvaljuju me zbog primernog vladanja i provode me pored otvorenog prozora iza kojeg pršte cvetovi stare kruške. Tada me iznenade zaboravljeni mirisi i naslutim otkose sveže trave. Osetim snažnu želju da se otrgnem i da pobegnem, ali se primirim. Moram verovati u ljude.

Kada izadem, moja nagrada biće ceo svet.

PETAR VUKOV

ruže za juče (2)

Reč čezne da bude izgovorena.

*Prsnu ljudsku tišine:
Bezbroj crnih pesama
Prosu se po zemlji.
Iz svake niče moja smrt.*

*Reči se proistovećuju sa igrom
A igra sa mudrošću.*

*Zatočenik prljavog pejzaža
Progoni oblake detinjstva*

*Lišće u glasu opada,
U meni biva sve tiše.*

*Koliko ljudi koji se nikad više
Neće vratiti u moj život!*

*Stiže me pesma, prestiže glas,
Ta bela zemlja, taj crni klas.*

Ova slika nije vaša: ja sam je sanjao.

*Pepeo detinjstva veje niz ulice,
Iz ruže izleće smrt u liku ptice:
Vaskrsnuli pevač s očima krtice.*

*Zahvati nas, ponekad, iznenadna
Radost pojedinih reči.*

*Snovište, obećane kiše,
Periferija, grobovi,
I sva ta čudesnost u oktavama leta...*

*Vekovima ispred njega
Njegova smrt juri u susret
Ljubičastih, zapretanih glasova.*

*Stranci oko mene
Naslućuju sebe.*

*Sve je crno
Sve cvetno.*

Drvo je u cvetu zapelo.

Zaludno voće samoće.

*Odevene tankim lišajjem detinjstva
Avgustovske neveste mirišu na smrt.*

Miris tudih žena opija me suncem.

*Vreme je da ostavimo svoja topla mesta,
I raskošne vode, uzglavlja i slavlja,
Traže nas rečnici i prašni leksikoni,
Decembar nam preti neumitnim mrazom.*

*Veje s grobljanskog brega.
— Gde je grob lanjskog snega?*

Plamen: lament.

I reč bi da ne bude.